תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי רבי עקיבא איגר · סדר מועד

חידושי רבי עקיבא איגר על מסכת ראש השנה

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רבי עקיבא איגר על מסכת ראש השנה

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רבי-עקיבא-איגר-על-מסכת-ראש-השנה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ט. 4
דף יג. 4
דף טז: 4
דף כא: 5
דף כד. 5
דף כז: 5
דף כח: 5
דף כט. 6
דף כט: 6

דף ט.

גמרא, ור"ע [דיליף דמוסיפין מחול על הקודש מן בחריש ובקציר תשבות, דר"ל חריש של ערב שביעית וקציר הנכנס למוצאי שביעית] האי ועניתם את נפשותיכם בתשעה [דיליף מיניה בברייתא דמוסיפין כו'] מה עביד ליה.

קשה לי, הא משביעית ליכא למילף רק תוס' מלאכה ביוה"כ ושבת, אבל לענין עינוי ביוה"כ ליכא למילף, די"ל מה למלאכה שנוהג בשבתות וימים טובים.

וביותר קשה אפילו לענין מלאכה הא בשביעית ליכא איסור תוס' מדאורייתא רק בחרישה וקצירה ולא בנטיעה כמ"ש תוס' (דף ט ע"ב) בד"ה ומותר לקיימן, וא"כ שאר מלאכות בשבת ויוה"כ משביעית לא ידענא:

דף יג.

גמרא, ודלמא עייל שליש [העומר שהקריבו ישראל בכניסתן לארץ ולא מקרי קצירכם כ"א קציר נכרי] אלא קים להו [לרבנן דבקיאין הן בגידול התבואה] הכי נמי קים להו [לרבנן דכל תבואה שנקצרת בחג בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה].

לא ידעתי הדמיון, דבלא ראינו התבואה קודם ר"ה אלא עתה קוצרים אותה בסוכות, ובאנו לומר שמה שנקצרת בחג הביאה התבואה שליש קודם ר"ה בזה י"ל דלא קים להו דהכי הוא, משא"כ הכא כשבאו לארץ ראו התבואה שעדיין לא הביאה שליש, בזה י"ל דהם בקיאין.

ובממנ"פ הא בזה בודאי בקיאים דקתני במתני' התבואה שהביאה שליש, הא גם בלא הביאה שליש ניחוש לשביעית ולמעשר שמא הביאה שליש, אע"כ דזהו בודאי יכולים להכיר, אבל זה הכלל דכל הנקצרת בחג בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה י"ל דאינם בקיאין:

דף טז:

תוס' ד"ה ותוקעים, הא אמרינן פ' ראוהו ב"ד, עפר אני תחת כפות רגלי רבותינו בעלי תוס', ובעניי אינו דומה לשם דהתם אלו מתרמי ציבורא אחרינא ונושא כפיו להם הוא עושה המצוה לברך אותם מש"ה מקרי זמנו, אבל הכא בתוקע לצבור אחר הוא אינו עושה המצוה שכבר יצא אלא דמוציא אותם והציבור העושים מצוה והוא שלוחם להוציא אותם מש"ה לא מקרי לגביה עוד משך זמן המצוה:

דף כא:

תוס' ד"ה על ניסן ותשרי, ומיהו אניסן צריך טעם.
קשה לי דעדיין יקשה באמת אמאי מחללים על תשרי הא גם אם לא יעידו יקדשו הב"ד מטעם ירקא, ויצאו השלוחים במש"ק דהא מדחי' טעמא דמצוה לקדש ע"פ הראיה אלא משום דאדר הסמוך לניסן לפעמים חסר ולפעמים מלא וא"כ בתשרי יקשה דע"כ צריך לעשות חסר וצ"ע:

דף כד.

מתני' דמות צורת לבנה היה לו לר"ג בטבלה.
ואף דכתיב לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשיי שמשמשין לפני במרום, שאני ר"ג דאחרים עשו לו, גמרא, מיהו חיות ושרפים אסור אפילו באחרים עושים לו כמ"ש תוספות פרק הוציאו לו, [יומא דף נד סוף ד"ה כרובים].
קשה לי, א"כ למה צורך לדרשא דגם אתם למעט שליחות מנכרי והא מדאצטריך לא תעשון לאסור ע"י אחרים מוכח דאין שליחות לנכרי, דא"א דיש שליחות קרא למה לי והא ממילא אסור דהוי כאלו עשאו בעצמו דשליח של אדם כמותו, ואי דאין שליח לדבר עבירה, הא לחד לישנא פ"ק דמציעא והיכא דהשליח ליכא בר חיובא ל"ש בי' אין שליח לדבר עבירה, וא"כ נכרי דאינו מוזהר על העשיה ל"ש ביה אין שליח לדבר עבירה, וגם לאידך לישנא דאי בעי עביד י"ל דנכרי כיון דודאי עביד ל"ש ביה אין שליח לדבר עבירה, [עיין מל"מ הל' מלוה ולוה פ"ה הי"ד]:

דף כז:

תוס' ד"ה ניקב, והלכה למעשה וכו' סותמו במינו וחזר לקולו.
תמוה לי למה דוקא במינו והא הירושלמי מוקי למתני' אף כר' נתן וא"כ מיירי מתני' באינו מינו ואפ"ה אם אינו מעכב התקיעה כשר ובזה לא מצינו דפליגי רבנן אלא דס"ל דבמעכב אף במינו פסול אבל מה דכשר לר"נ באינו מינו ה"נ לרבנן:

דף כח:

תוס' ד"ה קסבר ר"י, ובשמיני ספק שביעי לא יתבי ותמוה דגם למסקנא יקשה הא כיון דמכוין למצוה אף שלא בזמנה עובר בבל תוסיף, ולומר כיון דמכוין רק למצוה דרבנן לא מקרי מכוין, וכנראה מלשון הרמב"ם (פ"ה מהל' ממרים) וכנראה מדברי תוס' לעיל (דף

טז ע"ב) מ"מ בדברי תוס' בסוגיין ד"ה ומנא תימרא מדהקשו גבי תקיעות דאף דהוא שלא בזמנו הא במכוין עובר, מבואר דס"ל דמקרי מתכוין, וא"כ איך יתבי בסוכה בשמיני ספק ז', וראיתי אח"כ בפרי מגדים בפתיחה הכוללת עמד בזה דלתירוצם בתקיעות עדיין יקשה מסוכה בח' וכתב דתוס' ס"ל כיון דעשו כן משום סייג לתורה אין בזה משום ב"ת וכמו שתירץ הרשב"א בחידושיו אלא דבתקיעות דהוא רק לערבב השטן וליכא משום סייג בזה הוצרכו לתירוצם עיי"ש, אבל מדבריהם אלו לא משמע, דא"כ גם לר' יהושע י"ל דיתבי בח' ואיך תלי זה בדינא דמסקנא:

דף כט.

גמרא ת"ר הכל חייבים בתקיעות שופר כו' טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו.

וא"ת טומטום אמאי אינו מוציא את שאינו מינו והא הוי ס"ס שמא התוקע הוא זכר, ואת"ל נקבה שמא השומע ג"כ נקבה, י"ל דס"ס כהאי שהם בתרי גופים לא אמרינן וכמו שתירץ הרא"ם בביאוריו לסמ"ג הל' מגילה על קושייתו כעין זו ממש בטומטום בקריאת מגילה, שוב ראיתי לטורי אבן שהקשה כן, ותירץ דלפעמים תהפך ספיקא דטומטום זה התוקע לאידך גיסא, דאם טומטום אחר יבוא להוציא במצוה שאיך הנשים חייבות בה תאמר נמי שהוציא מכח ס"ס הנ"ל והרי להוציא הוא לטומטום אחר אזלת לקולא מחמת ספק שמא הוא זכר, וכשטומטום אחר בא להוציא מספקינן ליה בנקבה, והוי תרי ס"ס דסתרי אהדדי, ודמי למה שכתב תוספות נדה (דף כט) עכ"ד.

ואין דמיונו עולה יפה, דהתם על השני ביאות ביחד ליכא ס"ס להתירם, דליכא רק ספק א' שמא אינו ולד אבל לאידך צד ספק שמח זכר או נקבה ממנ"פ חד ביאה באיסור, אבל הכא דלעולם אף אם פעמים רבות יהיה כן טומטום זה יוציא אחר ואחר לאחר, יהיה הכל ס"ס שמא כולם זכרים ושמא כולם נקבות, (אאב"ה עיין מ"ש אבא מארי ני' בתשובותיו):

דף כט:

גמרא גזרה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברשות הרבים.

הא דנא נקיט שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר, ובתוספות הקשו כן י"ל דהא אף אם יוציא מ"מ כל שלא יעמוד לפוש אלא אם ילך מביתו מיד להחכם לא יתחייב, וי"ל דזהו חשש רחוק שילך דרך רה"ר ויעמוד שם לפוש, משא"כ בחששא דשמא יעבירנו, דבזה אף אם

לא יעמוד לפוש יהא חייב לדעת התוס' בחדושי רשב"א בפ"ק דשבת בסוגיא דילפינן זורק ממושיט, דבמעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר לכ"ע חייב, ומבואר יותר בח"ר שבת פ' הזורק (דף צז ע"א):

ובהכי מיושב נמי מה דהקשה לי חכם אחד על התוס' פ"ק דשבת (דף ה ע"ב ד"ה בשלמא) דכתבו בשם הירושלמי דלבן עזאי דמהלך כעומד דמי לא משכחת מעביר ד' אמות דמחייב אלא בקופץ, וכתבו דמסוגיא לא משמע כן, וקשה אמאי לא הוכיחו כן בבירור מהכא, דא"כ לבן עזאי יהא תקיעות שופר דוחה שבת דודאי ל"ל למגזר שמא יעבירנו בקפיצה.

ולמ"ש ניחא לבן עזאי דמהלך כעומד בלא"ה ניחא דטעמא דשופר משום גזרה שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר, רק לדידן דמהלך לאו כעומד ואינו חייב אלא בעומד לפוש צריכין לטעמא דשמא יעבירנו: